

ФІЗИКА. ЧАСТИНА 2. КВАНТОВА ФІЗИКА

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>16 Хімічна інженерія та біоінженерія</i>
Спеціальність	<i>162 Біотехнології та біоінженерія</i>
Освітня програма	<i>Біотехнології</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>120 годин (4 кредити) Лекції – 36 годин, Практичні заняття – 18 годин, Лабораторні заняття – 18 годин.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік, модульна контрольна робота.</i>
Розклад занять	<i>Час і місце проведення аудиторних занять викладені на сайті http://rozklad.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: Кузь Олександр Павлович, a.kuz@kpi.ua , zfftt.kpi.ua, Практичні: Кузь Олександр Павлович, a.kuz@kpi.ua , zfftt.kpi.ua, Лабораторні: Кузь Олександр Павлович, a.kuz@kpi.ua , zfftt.kpi.ua
Розміщення курсу	physics.zfftt.kpi.ua

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Курс фізики є фундаментальною основою для вивчення цілого ряду дисциплін професійної та практичної підготовки інженерів різних напрямів підготовки. В процесі вивчення дисципліни «Фізика» студенти набудуть ґрунтовне розуміння законів природи, покладених в основу інженерних та дослідницьких рішень при вирішенні різних завдань.

Мета навчальної дисципліни

Фізика є однією з основних природничо-наукових дисциплін, в яких вивчаються закони неживої природи. Під природничими науками сьогодні можна розуміти ті галузі знань, в яких може бути проведений експеримент для підтвердження припущень і моделей, висунених теорією і проведених дослідів. Еволюція розвитку природничих наук дозволила істотно розширити цим наукам методологію досліджень порівняно з філософією, частиною якої вони були, і перетворити їх із споглядальних в експериментальні.

В класичних курсах фізики студенти вивчають закони природи, які є основою переважної більшості інженерних, технічних та біотехнологічних дисциплін, які нині є самостійними областями досліджень та практики.

Метою вивчення дисципліни є формування у майбутніх фахівців стійких знань з законів природи, уміння використовувати отриманні знання при подальшому вивченні спеціальних дисциплін, а також у майбутній професійній діяльності. Формування здібностей:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- Здатність використовувати знання з математики та фізики в обсязі, необхідному для досягнення інших результатів освітньої програми.

Предмет навчальної дисципліни – основні поняття та закони неживої природи.

Після засвоєння навчальної дисципліни студент повинен **знати та вміти** використовувати знання законів неживої природи на рівні, необхідному для досягнення інших результатів освітньої програми, зокрема, тих, що лежать в основі дисциплін фахового спрямування: механіки, термодинаміки та ін.

Програмні результати навчання:

- Вміти застосовувати сучасні математичні методи для розв'язання практичних задач, пов'язаних з дослідженням і проектуванням біотехнологічних процесів. Використовувати знання фізики для аналізу біотехнологічних процесів.
- Використовуючи мікробіологічні, хімічні, фізичні, фізико-хімічні та біохімічні методи, вміти здійснювати хімічний контроль (визначення концентрації розчинів дезінфікувальних засобів, титрувальних агентів, концентрації компонентів поживного середовища тощо), технологічний контроль (концентрації джерел вуглецю та азоту у культуральній рідині упродовж процесу; концентрації цільового продукту); мікробіологічний контроль (визначення мікробіологічної чистоти поживних середовищ після стерилізації, мікробіологічної чистоти біологічного агента тощо), мікробіологічної чистоти та стерильності біотехнологічних продуктів різного призначення.
- Базуючись на знаннях про закономірності механічних, гідромеханічних, тепло- та масообмінних процесів та основні конструкторські особливості, вміти обирати відповідне устаткування у процесі проектування виробництв біотехнологічних продуктів різного призначення для забезпечення їх максимальної ефективності.

Студент повинен **уміти**: поєднувати теорію і практику для розв'язування практичних завдань; застосовувати принципи системного аналізу, причинно-наслідкових зв'язків між значущими факторами та науковими і технічними рішеннями, що приймаються під час розв'язання складних професійних задач; знаходити потрібну інформацію у літературі, консультуватися і використовувати наукові бази даних та інші відповідні джерела інформації з метою детального вивчення і дослідження інженерних питань відповідно до спеціалізації.

Після успішного засвоєння дисципліни, студент повинен володіти набором компетентностей бакалаврського рівня, зокрема: здатність застосовувати знання і розуміння наукових фактів, концепцій, теорій, принципів і методів, необхідних для підтримки інженерної; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність приймати обґрунтовані рішення; здатність працювати індивідуально; здатність працювати в команді; здатність ефективно використовувати технічну літературу та інші джерела інформації; здатність застосовувати знання і розуміння наукових фактів, концепцій, теорій, принципів і методів, необхідних для підтримки діяльності в сфері своєї професійної діяльності.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна базується на знаннях з фізики та математики, засвоєних в рамках загальної середньої освіти. Вивчення курсу передбачає використання навичок з теорії і техніки експерименту та математичних навичок, що набуваються за паралельного вивчення математичних дисциплін. Необхідним елементом при вивченні дисципліни є оволодіння понятійним та математичним апаратом математичного аналізу, аналітичної геометрії, лінійної алгебри та векторного аналізу. Окремі питання вимагають вміння розв'язання найпростіших диференціальних рівнянь, що вивчають у рамках дисципліни «Диференціальні рівняння».

Набуті знання та уміння при подальшому навчанні будуть застосовуватися при вивченні як загально-технічних так і спеціальних дисциплін (біофізика, фізична та колоїдна хімія, тощо).

3. Зміст навчальної дисципліни

Курс фізики складається з двох змістових модулів. У першому семестрі вивчається модуль «Механіка, молекулярна фізика та термодинаміка. Електростатика та електричний струм.»

Розділи і теми курсу фізики:

Розділ 1. Фізичні основи механіки

Тема 1.1. Кінематика матеріальної точки та твердого тіла

Тема 1.2. Динаміка систем (динаміка матеріальної точки та системи точок. Динаміка твердого тіла)

Тема 1.3. Робота та енергія

Тема 1.4. Елементи спеціальної теорії відносності

Розділ 2. Молекулярна фізика і термодинаміка

Тема 2.1. Основи молекулярно-кінетичної теорії

Тема 2.2. Елементи термодинаміки

Тема 2.3. Явища переносу

Розділ 3. Електростатика та електричний струм

Тема 3.1. Електростатика

Тема 3.2. Електричний струм

Розділ 4. Магнетизм

Тема 4.1. Магнітне поле

Тема 4.2. Електромагнітне поле

Розділ 5. Оптика

Тема 5.1. Хвильова оптика.

Тема 5.2. Квантова оптика

Розділ 5. Атомна фізика.

Тема 5.1. Борівська теорія водневого атома

Тема 5.2. Квантова теорія атома і молекули.

Розділ 6. Фізика твердого тіла.

Тема 6.1. Теплові властивості кристалів.

Тема 6.2. Квантова статистика Фермі-Дірака.

Тема 5.3. Напівпровідники та надпровідники.

Розділ 7. Фізика атомного ядра та елементарних часток.

Тема 7.1. Будова ядра. Ядерні реакції.

Тема 7.2. Елементарні частинки.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

1. Кучерук І.М., Горбачук І.Т., Луцик П.П. Загальний курс фізики. Т.1.- К.; Техніка,1999 р.- 536 с. (НТБ) вивчати рекомендовані розділи
2. Кучерук І.М., Горбачук І.Т., Луцик П.П. Загальний курс фізики. Т.2.- К.; Техніка,2001р. - 452 с. (НТБ) вивчати рекомендовані розділи
3. Кучерук І.М., Горбачук І.Т., Луцик П.П. Загальний курс фізики. Т.3.- К.; Техніка,1999 р - 520 с. (НТБ) вивчати рекомендовані розділи
4. Бар'яхтар В.Г., Бар'яхтар І.В.,Гермаш Л.П.,Довгий С.О., Механіка-К; Наукова думка,2011 р.- 350 с.
5. О.П.Кузь,О.В.Дрозденко,О.В.Долянівська Загальна фізика. Інтернет-ресурс за адресою <http://physics.zfftt.kpi.ua> вивчати повністю
6. Лабораторні роботи з курсу ЗАГАЛЬНОЇ ФІЗИКИ. Інтернет-ресурс за адресою <http://physics.zfftt.kpi.ua/mod/page/view.php?id=540> вивчати відповідно до графіка виконання лабораторних робіт

Допоміжна література

7. Загальна фізика: Динаміка [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до розв'язування задач для студентів інституту телекомунікаційних систем та інших технічних факультетів / НТУУ «КПІ» ; уклад. А. В. Немировський, О. В. Дрозденко, О. П. Кузь. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,34 Мбайт). – Київ : НТУУ «КПІ», 2011. - Назва з екрана. – Доступ: <http://library.kpi.ua:8080/handle/123456789/1332>
8. Фізика. Розділ «Електрика і магнетизм» [Електронний ресурс] : конспект лекцій для студентів спеціальностей «Промислова біотехнологія», «Обладнання фармацевтичної та мікробіологічної промисловості» / НТУУ «КПІ» ; уклад. О. П. Кузь. - Електронні текстові дані (1 файл: 7,44 Мбайт). – Київ : НТУУ «КПІ», 2009. - Назва з екрана. – Доступ: <http://library.ntu-kpi.kiev.ua:8080/handle/123456789/153>
9. Physics chapter: Electrostatics [Electronic resource] : self-study course-book for the students of Biotechnologies and Chemical Technologies faculties, speciality 6.051401 «Biotechnology», 6.051301 «Chemical technologies» / O. V. Drozdenko, O. V. Dolyanovskaya, O. P. Kuz, Voloshuk, I. P. ; NTUU «KPI». – Electronic text data (1 file: 2,01 Mb). – Kyiv : NTUU «KPI», 2015. – 115 p. – Title from screen.
10. Drozdenko, O. V. Physics. Magnetism [Electronic resource] : course book for foreign students of Engineering specialities / O. V. Drozdenko, O. V. Dolianivska, O. P. Kuz ; NTUU «KPI». – Electronic text data (1 file: 2,95 Mb). – Kyiv : NTUU «KPI», 2014. – 103 p. – Title from the screen.

11. Дімарова, Олена Володимирівна. Загальна фізика. Механіка :модульне навчання : монографія /О.В. Дімарова, В.М. Калита, В.М. Локтев ; Міністерство освіти і науки України, Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського".Видання друге, без змін. –Київ :КПІ ім. Ігоря Сікорського,2019. –185 с.
12. Лопатинський, Іван Євстахович. Збірник задач з фізики : навчальний посібник / І.Є. Лопатинський, І.Р. Зачек, С.О. Юр'єв, О.Б. Біленька [та 14 інших] ; Міністерство освіти і науки України, Національний університет "Львівська політехніка". — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2021. — 242 с.
13. Бригінець, В. П. Фізика: Механіка - Вчимося розв'язувати задачі. Компенсаційний курс [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавр / В. П. Бригінець, С. О. Подласов, О. В. Матвійчук ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 221 с.
<https://ela.kpi.ua/handle/123456789/40971>

Література для практичних занять

Базова література

1. Чертов Л.Г., Воробйов А. А., Задачі з фізики. - М., Вища школа 2007. (НТБ)

Допоміжна література

1. Тести з курсу загальної фізики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://physics.zfftt.kpi.ua/course/view.php?id=14>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ п/п	Теми лекцій, перелік основних питань	Рекомендації щодо засвоєння
1	Світло. Світлова хвиля. Закони лінійної оптики. Фотометрія. Інтерференція світла. Розрахунок інтерференційної картини.	Опрацювання лекційного матеріалу за джерелами [3], [15], Оптика
2	Способи спостереження інтерференції. Кільця Ньютона. Інтерферометри.	Опрацювання лекційного матеріалу за джерелами [3], [15], Оптика
3	Дифракція світла. Принцип Гюйгенса-Френеля. Дифракція Френеля та дифракція Фраунгофера. Дифракція рентгенівських променів. Голографія.	Опрацювання лекційного матеріалу за джерелами [3], [15], Оптика
4	Природне і поляризоване світло. Поляризація при відбитті та заломленні. Повертання площини поляризації.	[3], [15], Оптика
5	Дисперсія. Нормальна та аномальна дисперсія. Елементарна теорія дисперсії. Поглинання та розсіювання світла.	Опрацювання лекційного матеріалу за джерелами [3], [15], Оптика
6	Теплове випромінювання і люмінесценція. Випромінювальна та поглинальна здатність тіла. Закони Кірхгофа та Стефана Больцмана. Закон зміщення Віна. Формула Планка.	Опрацювання лекційного матеріалу за джерелами [3], [15], Квантова оптика

7	Гальмівне рентгенівське випромінювання. Явище фотоефекту. Ефект Комптона. Фотони та їх властивості.	Опрацювання лекційного матеріалу за джерелами [3], [15], Квантова оптика
8	Закономірності в атомних спектрах. Моделі атома. Постулати Бора. Дослід Франка і Герця. Борівська теорія водневого атома.	Опрацювання лекційного матеріалу за джерелами [3], Атомна фізика
9	Гіпотеза де-Бройля. Хвильові властивості мікрочастинок. Принцип незизначенностей Гейзенберга.	Опрацювання лекційного матеріалу за джерелами [3], Атомна фізика
10	Рівняння Шредінгера. Фізичний зміст і властивості хвильової функції «псі». Рух вільної мікрочастинок. Тунельний ефект.	Опрацювання лекційного матеріалу за джерелами [3], Атомна фізика
11	Сpektри багато електронних атомів. Сpektри лужних металів. Мультиплетність спектрів, спин електрона. Рентгенівські спектри.	Опрацювання лекційного матеріалу за джерелами [3], Атомна фізика
12	Будова багато електронних атомів. Механічний і магнітний момент атома. Принцип Паулі. Розподіл електронів в атомі по енергетичних рівнях. Періодична система Д.І.Менделєєва.	Опрацювання лекційного матеріалу за джерелами [3], Атомна фізика
13	Будова молекули. Енергія молекули. Комбінаційне розсіювання. Вимушене випромінювання. Лазери.	Опрацювання лекційного матеріалу за джерелами [3], Атомна фізика
14	Фізика твердого тіла. Теплові властивості кристалів. Квантова статистика Фермі-Дірака. Напівпровідники та надпровідники.	Опрацювання лекційного матеріалу за джерелами [3], фізика твердого тіла
15	Будова ядра. Склад і характеристика атомного ядра. Моделі атомного ядра. Ядерні сили Радіоактивність.	Опрацювання лекційного матеріалу за джерелами [3] ядерна фізика
16	Ядерні реакції. Ділення важких ядер і виділення атомної енергії. Термоядерні реакції.	Опрацювання лекційного матеріалу за джерелами [3] ядерна фізика
17	Елементарні частинки та їх властивості. Класи елементарних частинок. Методи їх реєстрації. Космічні промені. Частинки та античастинки. Дивні частинки. Нейтрино. Систематика елементарних частинок. Кварки.	Опрацювання лекційного матеріалу за джерелами [3] елементарні частинки
18	Залікова робота	Виконання залікової роботи або проходження тесту на сайті http://physics.zfftt.kpi.ua

Практичні заняття

Основним завданням циклу практичних занять є оволодіння студентами прийомами і методами практичного застосування знань.

№ п/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу)
	Розділи фізики згідно навчального плану
1	(3) Закони хвильової оптики.

2	(3) Інтерференція світла
3	(3) Дифракція світла
4	(3) Поляризація світла
5	(3) Дисперсія
6	(3) Закони теплового випромінювання
7	(3) Постулати Бора
8	(3) Квантова теорія атома
9	(3) Ядерні реакції

Лабораторні заняття

У другому семестрі студенти виконують лабораторні роботи з циклу «Оптика» та «Атомна фізика» відповідно до встановленого графіка та розкладу занять.

Основним завданням циклу лабораторних робіт є набуття студентами досвіду проведення експериментальних досліджень при перевірці положень теорії та засвоєння правил обробки експериментальних даних та оформлення одержаних результатів.

Для підготовки до роботи в лабораторії треба: 1) вивчити положення теорії; 2) підготувати протокол дослідження; 3) виконати віртуальну лабораторну роботу; 4) пройти попередній тест для перевірки готовності до виконання лабораторної роботи

№ п/п	Назва лабораторної роботи (комп'ютерного практикуму)
3-1	Вивчення інтерференції світла за допомогою біпризми Френеля.
3-3	Вивчення дифракції світла на щілині та на ґратках.
3-5	Вивчення поляризованого світла.
3-7	Магнітне обертання площини поляризації (вивчення ефекту Фарадея)
3-8	Вивчення законів теплового випромінювання.
3-10	Дослід Франка-Герца
3-11	Дослідження спектра атома водню
3-12	Вивчення ефекту Рамзауера
3-15	Вивчення ефекту Пельтьє напівпровідників

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота студента включає: опрацювання лекційного матеріалу та окремих питань теорії, які виносяться на самостійне опрацювання, підготовка до практичних занять, розв'язування задач домашнього завдання, підготовку до лабораторних робіт, підготовку до модульної контрольної роботи.

Опрацювання лекційного матеріалу проводиться регулярно протягом семестру за конспектом та за рекомендованою літературою.

Розв'язування задач домашнього завдання проводиться з метою закріплення знань та умінь практичного застосування положень теорії.

Підготовка до лабораторних робіт передбачає вивчення студентом законів фізики, які перевіряються при виконанні лабораторних досліджень, методики проведення досліджень, приладів, що застосовуються для вимірювань, порядку обробки результатів експерименту.

Після проведення лабораторної роботи студенти повинні оформити результати досліджень: виконати необхідні обчислення, побудувати графіки, розрахувати похибки.

Підготовка до модульної контрольної роботи передбачає повторення студентами положень теорії та їх практичного застосування. Виконання цієї роботи вимагає від 1 до 2 годин.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування лекції, практичних занять та лабораторних робіт є обов'язковим. У разі хвороби студент зобов'язаний представляти довідку про термін проходження лікування, оформлену належним чином в установі, де проходило лікування. В інших випадках (наприклад, сімейні обставини) питання вирішується в індивідуальному порядку разом з викладачем. У будь-якому випадку студентам рекомендується відвідувати усі види занять, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються навички, необхідні для виконання семестрового індивідуального завдання, лабораторних робіт та домашніх завдань.

Під час проведення лекційних, практичних та лабораторних занять дозволяється використовувати мобільні телефони для санкціонованого пошуку інформації в Інтернеті а також для проходження тестування, і для проведення обчислень на практичних і лабораторних заняттях та вимірювання часу на лабораторних заняттях (в разі наявності в смартфоні відповідних програмних продуктів).

В разі дистанційної форми навчання на лекції викладач користується власним презентаційним матеріалом; використовує Zoom та Google Meet для викладання навчального матеріалу.

До виконання лабораторних робіт допускаються студенти за умов: 1) наявності протоколу; 2) після успішного проходження вхідного контролю. Результати вимірювань студенти заносять у протокол і пред'являють викладачу для перевірки. Не перевірені дані до захисту не приймаються. Для захисту лабораторної роботи студент повинен дати відповідь на контрольні запитання, правильно оформити результати вимірів (розрахувати значення необхідних величин, побудувати графічні залежності відповідно до існуючих правил, обчислити похибки,

записати остаточні результати дослідження з дотриманням правил округлення, зробити висновки по роботі).

Заохочувальні бали виставляються за: активну роботу на практичних заняттях; участь у факультетських та інститутських олімпіадах з фізики. Кількість заохочуваних балів не більше 5. До рейтингу студента додатково включаються бали, одержані на студентських фізичних науково-практичних конференціях за умови пред'явлення відповідного сертифікату.

Політикою дедлайнів передбачається необхідність своєчасного виконання завдань. Усі письмові документи мають бути захищені до закінчення теоретичного навчання в семестрі. За несвоєчасне виконання завдань призначаються штрафні бали. Перескладання таких завдань проводиться у призначений викладачем час.

Усі учасники освітнього процесу: викладачі і студенти в процесі роботи вивчення дисципліни мають керуватись принципами академічної доброчесності, передбаченими «Кодексом честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»» <https://kpi.ua/code>.

Академічна доброчесність має на увазі оволодіння студентом необхідними знаннями та вміннями та здатність продемонструвати ці знання та вміння. Академічна недоброчесність проявляється у застосуванні студентом шпаргалок, несанкціонованого доступу в Інтернет тощо під час контрольних заходів (захисту РР, лабораторних робіт, виконанні завдань модульних контрольних робіт, підготовці відповідей на іспиті). В разі виявлення академічної недоброчесності контрольний захід для даного студента припиняється і переноситься на інший час, а також нараховуються штрафні бали.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Рейтинг з дисципліни (РД) враховує роботу студента протягом семестру та рівень знань і навичок, виявлених ним на заліку.

Рейтинг з дисципліни формується як сума балів, нарахованих студенту за:

- результатами лабораторних занять;
- виконання практичної роботи;
- виконання модульної контрольної роботи (МКР),

Критерії оцінювання результатів роботи на в семестрі наведені в таблиці 1, штрафні та заохочувальні бали- в таблиці 2.

Таблиця.1. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ (РСО)

Вид роботи	Кількість	Оцінювання		Максимально можлива кількість балів
Лабораторні заняття	8	Захист роботи		40
		Повна відповідь	5	
		Неповна відповідь	4	
		Задовільна відповідь ¹	3	
Практика	2 рубіжні контролі	Захист 1	5	10
		Захист 2	4	
		Захист 3	3	
МКР	1	В залежності від кількості правильних відповідей	0-50	50
Сума вагових балів контрольних заходів				100

Таблиця 2. ШТРАФНІ ТА ЗАОХОЧУВАЛЬНІ БАЛИ

	бали
1. Якісне ведення конспекту лекцій	1...5
2. Участь у конференціях, семінарах, підготовка рефератів	5
Максимальна сума заохочувальних Rs	10

Семестровий контроль: Залік проводиться на останній лекції. Умова допуску до заліку це отримання 60% балів по лабораторним та практичним заняттям. Тобто 30 балів.

Виконання залікової роботи (письмові відповіді на питання по пройденим темам) або проходження тесту на сайті <http://physics.zffft.kpi.ua>

Для отримання студентами відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка RD переводиться згідно таблиці:

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

¹ При дистанційній формі навчання робота в лабораторії – це демонстрація студентом виконання роботи на віртуальному макеті.

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни

Додаток 1. Перелік питань, які виносяться на семестровий контроль

1. Магнітне поле у вакуумі.

Магнітне поле, індукція магнітного поля. Закон Біо-Савара-Лапласа. Магнітне поле рухомого заряду, прямого та колового струмів. Потік і циркуляція вектора $\mathbf{B}$. Магнітне поле соленоїда і тороїда. Закон Ампера. Сила Лоренця. Ефект Хола. Стан контуру з струмом в магнітному полі. Робота при переміщенні контуру з струмом в магнітному полі. Рух заряджених частинок в магнітному та електричному полях. Циклотрон.

2. Електромагнітна індукція.

Електромагнітна індукція. Закон Фарадея. Струми Фуко. Явище самоіндукції. Енергія магнітного поля. Струми розмикання і замикання. Взаємоіндукція.

3. Електромагнітне поле.

Вихрове електричне поле. Струм зміщення. Електромагнітне поле. Система рівнянь Максвелла. Хвильове рівняння для електромагнітного поля. Плоска електромагнітна хвиля. Енергія електромагнітного поля. Випромінювання диполя.

4. Світлова хвиля. Інтерференція світла.

Корпускулярно-хвильова природа світла. Світлова хвиля. Закони лінійної оптики. Фотометрія. Інтерференція світла. Розрахунок інтерференційної картини. Способи спостереження інтерференції. Інтерференція на тонких плівках. Полоси рівного нахилу і рівної товщини. Кільця Ньютона. Інтерферометри.

5. Дифракція світла.

Явище дифракції. Принцип Гюйгенса-Френеля. Дифракція Френеля від колового отвору і колового диска. Дифракція Фраунгофера від щілини.

Дифракція світла від ґратки. Дифракція рентгенівських променів. Голографія.

6. Поляризація світла.

Природне і поляризоване світло. Поляризація при відбитті та заломленні.

Поляризація при подвійному променезаломленні. Проходження поляризованого світла через кристалічну пластину. Пластина між двома поляризаторами. Штучне подвійне променезаломлення. Повертання площини поляризації.

7. Взаємодія світла з речовиною.

Нормальна і аномальна дисперсія. Групова швидкість хвиль. Елементарна теорія дисперсії. Поглинання світла. Розсіювання світла. Ефект Вавілова-Черенкова.

8. Квантова оптика.

Теплове випромінювання і люмінесценція. Випромінювальна та поглинальна здатність тіла, закон Кірхгофа. Закон Стефана-Больцмана. Закон зміщення Віна. Формула Релея-Джінса. Формула Планка. Гальмівне рентгенівське випромінювання. Фотоефект. Дослід Боте. Ефект Комптона. Фотони та їх властивості.

9. Борівська теорія водневого атома

Закономірності в атомних спектрах. Моделі атома Томсона і Резерфорда.

Постулати Бора. Досліди Франка і Герця. Правила квантування колових орбіт.

Елементарна борівська теорія водневого атома.

10. Квантова теорія атома і молекули.

Гіпотеза де-Бройля, хвильові властивості мікрочастинок. Принципи невизначеностей Гейзенберга. Рівняння Шредінгера. Фізичний зміст і властивості хвильової функції «псі». Зв'язок рівняння Шредінгера з хвильовим рівнянням. Рух вільної мікрочастинки в одновимірній «потенціальній ямі».

Тунельний ефект. Квантова теорія водневого атома. Спектри лужних металів.

Нормальний ефект Зеемана. Мультиплетність спектрів, спин електрона.

Рентгенівські спектри. Механічний і магнітний моменти атома. Досліди Штерна і Герлаха. Принцип Паулі.

Розподіл електронів в атомі по енергетичних рівнях. Періодична система Д.І.Менделєєва. Енергія молекули. Молекулярні спектри. Комбінаційне розсіювання світла. Вимушене випромінювання. Лазери.

11. Теплові властивості кристалів.

Кристали. Теплоємність кристалів: закон Дюлонга і Пті, теорія Енштейна, теорія Дебая. Фонони.

12. Квантова статистика Фермі-Дірака.

Електронний газ. Функція розподілу Фермі-Дірака. Розподіл електронів за імпульсами та енергіями. Виродження електронного газу. Зона структура твердого тіла. Динаміка електрона в кристалі.

13. Напівпровідники.

Електропровідність металів. Власна та домішкова електропровідність напівпровідників та її температурна залежність. Випрямляюча дія р-н-переходу. Напівпровідникові фотоелементи.

14. Надпровідники.

Явище надпровідності і його фізична природа. Надпровідники 1-го та 2-го типу. Проблема високотемпературної надпровідності.

15. Будова ядра. Ядерні реакції.

Склад і характеристики атомного ядра. Маса і енергія зв'язку ядра. Моделі атомного ядра. Ядерні сили. Радіоактивність. Ядерні реакції. Ділення важких ядер і виділення атомної енергії. Термоядерні реакції.

16. Елементарні частинки.

Класи елементарних частинок. Методи реєстрації елементарних частинок. Космічні промені. Частинки та античастинки. Дивні частинки. Нейтрино. Система елементарних частинок. Кварки.

Додаток 2. Програмні результати навчання (розширена форма)

Знання, набуті при вивченні матеріалів кредитного модулю, мають стати запорукою подальшого успішного засвоєння студентами спеціальних дисциплін, зв'язаних з вивченням їх теоретичних основ та методів практичного застосування. Студенти повинні знати поняття, явища, закономірності та зв'язки між ними, уміти аналізувати, робити висновки, виправляти припущені помилки: мати глибокі, міцні, узагальнені знання про предмети, явища, поняття, теорії, їхні суттєві ознаки та зв'язок останніх з іншими поняттями: здатність використовувати набуті знання як у стандартних, так і в нестандартних ситуаціях, а також при вивченні інших дисциплін.

В результаті студенти набудуть

уміння:

Аналізувати поведінку гармонічних коливань при накладанні, визначати характеристики когерентних хвиль і записувати рівняння цих коливань.

Аналізувати явища огинання хвилями перешкод, принцип Гюйгенса-Френеля.

Обчислювати зони Френеля, а також визначати мінімуми та максимуми дифракційних картин.

Застосовувати закон Брюстера для дослідження поляризованих хвиль.

Використовувати поляризовані хвилі для досліджень речовин.

Застосовувати дисперсію для отримання спектру електромагнітних хвиль.

Застосовувати функції Кірхгофа для опису характеристик абсолютно чорного тіла.
Обчислювати зміни в поведінці нагрітих тіл.
Використовувати фотони для опису поведінки світла як хвилі так і як потік частинок.

Застосовувати моделі атома і постулати Бора для дослідження водневого атома.
Використовувати гіпотезу де Бройля для аналізу хвильових властивостей мікрочастинок.

Розраховувати стан руху мікрочастинок. Аналізувати поведінку мікрочастинок на підставі рівняння Шредінгера.

Використовувати знання для аналізу спектрів багато електронних атомів.
Аналізувати рентгенівські спектри.

Застосовувати будову багатоелектронних атомів при вивченні розподілу електронів в атомах по енергетичних рівнях.

Застосовувати закони комбінаційного розсіювання світла. Вимушене випромінювання та лазери.

Використовувати теплоємність кристалів та інші закони для розгляду процесів що відбуваються в твердих тілах.

Використовувати знання для розрахунку та вивченню електропровідності в металах та напівпровідниках. Надпровідники та їх властивості.

Застосовувати моделі атомного ядра. Визначати масу і енергію атомного ядра.

Вміти записувати ядерні реакції та радіоактивні перетворення елементів.

Аналізувати процеси що відбуваються в коливальному контурі.

Використовувати методи реєстрації елементарних частинок. Знати класи елементарних частинок.

Аналізувати поведінку частинок та античастинок, нейтрино. Знати систематику елементарних частинок.

досвід:

використання знань, умінь і навичок у житті. Навчання фізики має не тільки дати суму знань, а й сформувати достатній рівень компетенції, необхідний для освоєння загально професійних дисциплін. Тому складовими навчальних досягнень студентів з курсу фізики є не лише володіння навчальним матеріалом та здатність його відтворювати, а й уміння та навички знаходити потрібну інформацію, аналізувати її та застосовувати в стандартних і нестандартних ситуаціях у межах вимог навчальної програми до результатів навчання.

Лектор залишає з собою право змінювати порядок викладу навчального матеріалу, частково його об'єм і зміст залежно від пізнавальних можливостей студентів і здатності його засвоєння.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено старшим викладачем кафедри загальної фізики та моделювання фізичних процесів Кузь Олександром Павловичем

Ухвалено кафедрою загальної фізики та моделювання фізичних процесів
(протокол № 06-23 від 07.06.2023)

Погоджено Методичною комісією факультету біотехнології і біотехніки
(протокол № 8 від 26.05.2023 р.)